

Література

1. Варналій З.С. Теоретичні засади детінізації економіки України.- Вісник Вінницького політехнічного інституту.-2014,№ 1.-с.46-55.
2. Подмазко О.М. Формування політики детінізації національної економіки: принципи, цілі, завдання / Економічний простір. - №87, 2014. – с. 123-132.
3. Предборський В.А. Тіньова економіка як загроза національній безпеці. Формування ринкових відносин в Україні.-2005.-№9(52).-с.14-18.
4. Озерський І.В. Тіньовий сегмент економіки // Економіка. Фінанси. Право. – 2018 – №1. – С.28–31.

ПЛАТФОРМА З ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

УДК 336.74

Аржевітін С.М. д.е.н.,
професор кафедри банківської справи та страхування
Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана,
заступник завідувача Центру наукових фінансово-економічних експертиз
ДННУ «Академія фінансового управління»

ГРОШОВО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА ПЕРСПЕКТИВА

Недосконала грошово-кредитна політика, і як наслідок - деструктивні грошово – кредитні відносини, все більше стають чинниками гальмування національних економік. Якщо до цього додати наслідки неузгодженості між грошово - кредитною політикою центральних банків і фіскальною - бюджетною політикою виконавчої влади, то така національна економічна політика призводить до вкрай негативних наслідків економічного господарювання і зuboжіння людей.

З такими монетарно – фіскальними неузгодженостями зіткнулись майже усі країни колишнього СРСР. Не виключенням стала і Україна.

Ось український приклад, аналогію якого можна провести у всіх пост-радянських країнах.

1) Поза банками щорічно за даними НБУ обертається понад 160 - 190 млрд. грн. коштів домашніх господарств, а в період чергової кризи з банків вилучається понад 100 млрд. грн., які осідають переважно в домашніх схованках.

Щорічні надходження від заробітчан від 6 - 15 млрд. дол., щорічні тіньові обігові кошти підприємців від 8-12 млрд. дол. також суттєво поповнюють нелегальний грошовий обіг .

Звідси можна зробити перший сміливий висновок: за межами легальної економіки України обертаються майже 2 бюджети країни.

2) За різними експертними оцінками в останні десять років з України вивезено від 20 до 50 млрд. дол., що здебільшого осіли в офшорних зонах і стали кредитними ресурсами економік сусідніх країн. Це ще один бюджет країни.

3) В економічний обіг України так і не повернулись заощадження колишнього Ощадбанку СРСР 132 млрд. грн. За сьогоднішніми оцінками це вже 180 млрд. грн., а з урахуванням інфляційної складової 480 млрд. грн. Одне, пів бюджету нашої країни стало ресурсом сусідньої держави.

4) Постійні девальвації гривні призвели до здорожчання всіх раніше виданих валютних кредитів населенню, підприємствам, а також по державним валютним запозиченням. Сформовані курсові різниці сягають зараз більше 500 млрд. грн. Це сьогодні ключова проблема у різкому падінні платоспроможності позичальників та катастрофічному погіршенні стану кредитних портфелів банків в умовах сучасної економічної кризи. Іншими словами це глобальний конфлікт в існуючих грошово – кредитних відносинах в суспільстві , що суттєво впливає на економічне зростання.

5) Доларизація економіки, і як наслідок, тіньова складова національної економіки сьогодні сягає майже 50 % ВВП . Цифра просто астрономічна по українським реаліям, яка може зруйнувати в мить будь - яку грошово – кредитну, валютну чи фіскальну політику країни.

6) Накопичено критичний тягар валових зовнішніх запозичень при слабкій експортній позиції країни і неконкурентоспроможній вітчизняній продукції на світових ринках. Загальний зовнішній борг країни складає близько 126 млрд. дол., тоді як міжнародні резерви НБУ коливаються в межах 25 - 30 млрд. дол.. Між іншим, на руках у населення більше валютних

коштів ніж у золотовалютних резервах НБУ. Ось хто реальний гарант стабільності в країні.

7) Бюджетна політика уряду останніх років суттєво деформувала грошово - кредитні відносини шляхом відволікання значної частини ресурсів з банківського сектору у покриття дефіциту бюджету через внутрішні запозичення : так ОВДП-портфель банків складає майже 500 млрд. грн. , а ОВДП-портфель Нацбанку майже 350 млрд. грн.

Більша частина цих запозичень спрямовується в соціальні зобов'язання уряду, а могла бути спрямована в реальний сектор економіки, де створюються робочі місця. Ці суми після виплат і за такого рівня зростання цін негайно населенням спрямовуються на споживчий і валютний ринок, спричиняючи в такий спосіб додатковий тиск на

валютний курс і розкручування прихованої інфляційної спіралі. Кошти ж НБУ в цінних паперах Уряду ніщо інше, як своєрідна “емісія” у покритті дефіциту державного бюджету країни.

Які ж законодавчі новації запроваджувались в Україні для вдосконалення грошово-фінансової політики і наповнення грошово-кредитним ресурсом реальний сектор економіки?

1.Спроможність економічних реформ визначається сукупним ефектом заощаджень нації. Україна з багатим внутрішнім ресурсом з кожним роком галопуючи збільшує свою боргову залежність від чужих економік та світової кон'юнктури, щорічно збільшує зовнішній (доларовий) канал монетизації економіки. В той же час за оцінками різних експертів додатковий внутрішній фінансовий ресурс країни оцінюється в розмірі 450-550 млрд грн. З метою залучення цього ресурсу в легальний економічний обіг країни, збереження довіри до національної грошової одиниці та банківської системи України було прийнято законопроект про принципово новий статус Фонду гарантування вкладів населення.

2.Найбільш провальним сегментом грошово-кредитної політики в Україні залишалась валютна складова. В країні до 2018 р. система валютного контролю і валютного регулювання здійснювалась Декретом Кабінету Міністрів України 1993 р. як інструментом термінового подолання гіперінфляції. Сьогодні “валютний нерв країни” регулюється нещодавно прийнятим Законом “ Про валюту і валютні операції”.

3)До цього часу робляться законодавчі спроби прийняти закон щодо механізмів правових та організаційних засад легалізації тіншових доходів юридичних та фізичних осіб, які набуті не злочинним шляхом. Такі економічні амністії в руйнуванні тіншової економіки успішно реалізовані в Аргентині, Бельгії, Казахстані, Італії, Німеччині. В грудні 2019 р. Верховною Радою України ухвалено Закон “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом”.

4)На протязі останніх 5 років було внесені десятки пропозицій в Закон “Про Національний банк України» і особливо в частині зміцнення незалежності Центрального банку країни.

5)Реалізовується активне запровадження кращих світових стандартів практики боротьби з розмиванням оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування. Прийнято відповідний закон щодо плану дій по BEPS.

Загальний висновок: тільки реформувавши грошово - кредитну політику країни і її головну складову грошово - кредитні відносини – в державі можуть розпочатись зміни в національній економіці та сталому економічному зростанні.

Література

1. Новий економічний курс України. Стратегія інноваційного розвитку. Київ, 2018. За науковою редакцією д.е.н. Т.Є. Унковської.
2. Офіційні дані НБУ. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
3. Єфименко Т. Фіскальна та монетарна безпека національної економіки / ДННУ «Академія фінансового управління». Київ, 2016. 496 с.
4. Офіційні дані ВРУ. URL: <https://www.rada.gov.ua>
5. «Основні засади грошово-кредитної політики на 2020 рік та середньострокову перспективу» URL: <https://bank.gov.ua/news/all/osnovni-zasadi-groshovo-kreditnoyi-politiki-na-2020-rik-ta-serednostrokovu-perspektivu>

УДК 336.63

Дробязко А.О., к.е.н.
Любіч О.О., д.е.н., професор
ДННУ «Академія фінансового управління»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЮ СИСТЕМОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЧНОЇ КРИЗИ

1. У 2020 р. світова економічна система, з Україною включно, стикнулася з новим видом кризи, яка малодосліджена економічною наукою. Слід зазначити, що поточна криза є екзогенною для економіки, а не традиційною циклічною. У минулому році світова економіка стала «заручницею» медицини та залежить від темпів подолання світової пандемії фармакологічною наукою і виробництва препаратів. Відновлення економіки пов'язане із синхронними темпами вакцинації у країнах всього світу, але треба брати до уваги, що не існує запобіжників щодо повторення подібної кризи в найближчому майбутньому з новим штамом, подібним до COVID-19, або новою інфекцією. Поточна криза надала новий поштовх розвитку цифрових технологій, засобів зв'язку, виробничих відносин [1].

2. Попередні економічні кризи, що привносилися в Україну в 1998, 2008–2009 та 2014–2015 рр. посилювалися дестабілізацією у банківському секторі й надавали додатковий поштовх девальваційно-інфляційній петлі, яка позначалася на темпах зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) та спричиняла падіння рівня життя громадян, що у світовій статистичній практиці вимірюється показником ВВП за паритетом купівельної спроможності. За результатами 2020 р. банківська система України, ядром якої є чотири найбільші банки за участю держави в капіталі, виявилася стабілізуючим фактором в умовах економічної кризи. Поточна криза, привнесена в економіку COVID-19, гальмує виконання програм розвитку за участю держави у капіталі, але завдяки реформам банківського сектору 2014–2017 рр. банки в умовах кризи показують